

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 123/2022-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ] zastúpeného JUDr. Jozefínou Podhradskou, Račianska 62, Bratislava, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 8Co/51/2018 a jeho rozsudku z 29. januára 2019 a postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 4Cdo/187/2019 a jeho uzneseníu z 25. novembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci

1. Z ústavnej sťažnosti doručenej ústavnému súdu 8. apríla 2021 vyplýva, že žalobkyňa [REDAKOVANÉ] (pôvodná žalobkyňa [REDAKOVANÉ]) sa na Okresnom súde Bratislava IV proti sťažovateľovi domáhala nahradenia prejavu vôle.
2. Okresný súd rozsudkom č. k. 24C/414/2013 zo 14. novembra 2017 nahradil vyhlásenie vôle sťažovateľa o uzavretí zmluvy o prevode vlastníctva družstevného bytu č. [REDAKOVANÉ], nachádzajúceho sa na [REDAKOVANÉ]. poschodí bytového domu na ulici [REDAKOVANÉ] v [REDAKOVANÉ]. Pôvodná žalobkyňa sa stala výlučnou nájomníčkou daného bytu na základe rozsudku Okresného súdu Bratislava IV č. k. 20C/28/2004 zo 16. júna 2005, ktorým súd zrušil právo spoločného nájmu účastníkov (pôvodnej žalobkyne a jej bývalého manžela) k bytu a určil pôvodnú žalobkyňu za členku bytového družstva a výlučnú nájomníčku bytu.
3. Ďalej z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ v roku 2007 zaslal pôvodnej žalobkyňi výpoveď z nájmu bytu [§ 711 ods. 1 písm. d) Občianskeho zákonníka] z dôvodu neplatenia zálohových platieb za užívanie bytu a služieb s tým spojených za obdobie od januára 2007 do decembra 2007 a neuhradenia nedoplatkov z vyúčtovania nákladov za užívanie bytu a služieb s tým spojených. Túto výpoveď pôvodná žalobkyňa prevzala 14. januára 2008 a výpovedná lehota uplynula v apríli 2008. Pôvodná žalobkyňa v lehote plynutia výpovednej doby uhradila všetky

nedoplatky a žalobu o určenie neplatnosti výpovede na súde nepodala. V konaní bolo preukázané, že po uplynutí výpovednej doby sťažovateľ nepožiadala pôvodnú žalobkyňu o vypratanie bytu a každoročne jej zasielal predpis mesačných zálohových platieb, ako aj ročné vyúčtovanie nákladov a služieb spojených s užívaním bytu. Okresný súd tak usúdil, že nájomná zmluva medzi pôvodnou žalobkyňou a sťažovateľom bola uzatvorená konkludentne, a preto žalobe podľa § 28 a § 29 ods. 1 a ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov vyhovel.

4. Krajský súd na odvolanie sťažovateľa napadnutým rozsudkom rozsudok okresného súdu potvrdil a zmenil len identifikáciu nadobúdateľa v texte zmluvy o prevode vlastníctva. Krajský súd sa v celom rozsahu stotožnil s právnym posúdením veci okresným súdom a dodal, že pôvodná žalobkyňa v byte bývala ako nájomníčka bytu a členka družstva spoločne so svojím manželom niekoľko desaťročí, v období po doručení výpovede z nájmu sa naďalej správala ako nájomníčka bytu, ktorý užívala a uhrádzala za neho platby s tým spojené, pričom sťažovateľ ju na vypratanie bytu nevyzval a od roku 2008 s ňou komunikoval ako s nájomníčkou. Pôvodná žalobkyňa počas odvolacieho konania zomrela a jej jedinou dedičkou sa stala súčasná žalobkyňa (dcéra), na ktorú prešli všetky práva a povinnosti.

5. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa podané podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a koncentrované k právnej otázke možnosti konkludentného uzavretia nájomnej zmluvy a nepreskúmateľnému odôvodneniu rozsudku odvolacieho súdu odmietol. V odôvodnení napadnutého uznesenia najvyšší súd uviedol, že všeobecné súdy sa s argumentáciou sťažovateľa vysporiadali a svoje rozhodnutia presvedčivo odôvodnili. Sťažovateľ odklon od rozhodovacej činnosti vyvodzoval od rozhodnutí najvyššieho súdu (sp. zn. 5Cdo/266/2007 a sp. zn. 5Cdo/213/2008), avšak podľa najvyššieho súdu tieto vychádzajú z odlišného skutkového stavu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentoval námietkami obdobnými ako v konaní pred všeobecnými súdmi. Podľa názoru sťažovateľa tvrdenie, že nájomná zmluva medzi sťažovateľom a pôvodnou žalobkyňou mala byť uzatvorená konkludentne, je nesprávne, pretože odporuje ustanoveniam Občianskeho zákonníka, ako aj stanovám Stavebného bytového družstva. Uviedol, že stanovy vyžadujú písomnú formu nájomnej zmluvy. Podľa jeho názoru má uvedená vada za následok nesprávne rozhodnutie a podstatný vplyv na výrok napadnutých rozhodnutí. Tiež poznamenal, že súdy na základe vykonaných dôkazov dospeli k nesprávnym skutkovým zisteniam. Opakovanie dovolacích dôvodov neminulo ani sťažnostnú argumentáciu vo vzťahu k nezohľadneniu tvrdeného odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (sp. zn. 5Cdo/266/2007 a sp. zn. 5Cdo/213/2008).

7. Na základe uvedeného sa sťažovateľ domáha vyslovenia porušenia základných práv vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Tiež navrhuje zrušiť napadnuté rozhodnutia a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať náhradu trov konania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

III.1. K namietanému porušeniu uplatnených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu:

9. V prípadoch uplatnenia dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku spôsobilého zabezpečiť ochranu práv sťažovateľa, následne však odmietnutého dovolacím súdom pre neprípustnosť je lehota pre podanie sťažnosti v zásade zachovaná aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (IV. ÚS 481/2011, I. ÚS 276/2010, III. ÚS 227/2010).

10. Pokiaľ ide o medze zasahovania ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že mu neprislúcha hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia vecí všeobecnými súdmi, pretože nie je prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti. Súdna moc je v Slovenskej republike rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd, čo vyplýva aj z vnútornej štruktúry ústavy (siedma hlava má dva oddiely, kde prvý upravuje ústavné súdnictvo a druhý všeobecné súdnictvo). Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu (práva na spravodlivé súdne konanie) rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne alebo svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd (I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

11. Sťažovateľ v podstatnom argumentuje, že všeobecné súdy odvodzovali vznik nájomnej zmluvy uzavretej konkludentne od tvrdení, že pôvodná žalobkyňa byt užívala ako nájomníčka a za byt uhrádzala platby.

12. Predovšetkým napadnutý rozsudok krajského súdu nemožno vnímať izolovane od rozhodnutia okresného súdu. Krajský súd na viacerých miestach poukazuje na správnosť odôvodnenia zo strany okresného súdu (najmä body 5 až 8). Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (prvostupňového, ale aj odvolacieho), ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 25/06).

13. Krajský súd v napadnutom rozsudku sa v celom rozsahu stotožnil s právnym posúdením okresného súdu, ktorý okresný súd podľa neho presvedčivo odôvodnil. Uviedol, že okresný súd správne ustálil skutkový stav veci a vyhodnotil predpoklady pre konkludentné uzavretie nájomnej zmluvy. Záver krajského súdu o vzniku nájomnej zmluvy konkludentnou formou nie sú ústavne neudržateľné. Nájomná zmluva k bytu pre svoju platnosť nevyžaduje písomnú podobu a vylúčený nie je ani konkludentný spôsob jej uzavretia. Krajský súd priznal dôležitosť pomerne dlhej dobe nerušenému a pokojnému stavu veci, v rámci ktorého si strany dotknutého právneho vzťahu vzájomne akceptovali plnenia. Ústavný súd v súvislosti s platnosťou nájomnej zmluvy, ktorá nemá dostatočne presne vymedzený predmet nájmu, dáva do pozornosti nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. III. ÚS 3900/2012, v ktorom český ústavný súd uviedol, že podľa zistenia súdu nemala nájomná zmluva dostatočne presne vymedzený predmet nájmu, teda nebola presne špecifikovaná nehnuteľnosť, s ktorým bola pôvodná žalobkyňa oprávnená nakladať, obe strany však nemali pochybnosti o tom, čo je predmetom nájmu, pretože ten bol daný rozsahom faktického užívania sporného bytu. V okolnostiach veci je teda možné predpokladať prinajmenšom konkludentný súhlas oboch zmluvných strán ohľadne predmetu nájmu. Režim tejto zmluvy sa riadi ustanoveniami § 663 a násl. Občianskeho zákonníka a pre platnosť zmluvy sa nevyžaduje písomná forma.

14. Z odôvodnenia krajského súdu vyplýva, že súčasná žalobkyňa je jedinou dedičkou po pôvodnej žalobkyni (uznesenie Okresného súdu Bratislava IV č. k. 69D/288/2018 zo 17. júla 2018). Na základe uvedeného všeobecne súdy uznali splnenie zákonných podmienok na prevod predmetného bytu do vlastníctva súčasnej žalovanej, a to bez toho, aby sama musela opätovne požiadať o prevod bytu do vlastníctva novou žiadosťou. Tým, že súčasná žalobkyňa vstúpila do konania po pôvodnej žalobkyni, bolo nevyhnutné zmeniť len identifikačné údaje v samotnom výroku rozsudku obsahujúceho znenie zmluvy tak, aby bol rozsudok vykonateľný a zodpovedal prechodu práv a povinností z pôvodnej žalobkyne na súčasnú žalobkyňu.

15. Keďže ústavný súd nezistil, že by medzi napadnutým uznesením krajského súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy existovala príčinná súvislosť, ktorá by odôvodňovala vyslovenie jeho porušenia po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, ústavný súd dospel k záveru, že je potrebné ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

III.2. K namietanému porušeniu uplatnených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

16. Podľa § 420 písm. f) CSP: „Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.“

17. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP: „Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.“

18. Podľa § 447 písm. c) CSP: „*Dovolací súd odmietne dovolanie, ak smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.*“

19. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne, resp. svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

20. Úlohou ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (I. ÚS 19/02).

21. Postup v súdnom konaní, zisťovanie a hodnotenie skutkového stavu, výklad iných než ústavných predpisov a ich aplikácia sú pri riešení konkrétnych prípadov záležitosťou všeobecných súdov. Ústavnému súdu preto neprislúcha posudzovať zákonnosť vydaných súdnych rozhodnutí za predpokladu, že nimi nebolo porušené ústavou zaručené právo či sloboda. Kritériom na rozhodovanie ústavného súdu musí byť najmä intenzita, akou malo byť zasiahnuté do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv alebo slobôd, a v spojitosti s tým zistenie, že v okolnostiach prípadu ide o zásah, ktorý zjavne viedol k obmedzeniu, resp. odopretiu základných práv alebo slobôd (IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 70/08).

22. Sťažovateľ dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP odvodzoval od pripustenia možnosti uzavrieť nájomnú zmluvu konkludentne, avšak tento odklon všeobecné súdy dostatočne neodôvodnili. Najvyšší súd k uvedenému uviedol, že všeobecné súdy sa dostatočne vysporiadali s námietkami sťažovateľa a ustálili skutkový stav veci na základe vykonaného dokazovania. Všeobecné súdy presvedčivo zdôvodnili, prečo bola nájomná zmluva medzi sťažovateľom a pôvodnou žalovanou uzatvorená konkludentne. Z uvedeného dôvodu preto dospel k záveru, že sťažovateľ neopodstatnene namieta nesprávny procesný postup všeobecného súdu, ktorým malo dôjsť k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces.

23. K odklonu namietaných rozhodnutí od rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu (sp. zn. 5Cdo/266/2007 a sp. zn. 5Cdo/213/2008) najvyšší súd uviedol, že sťažovateľ odvodzoval prípustnosť dovolania od rozhodnutí skutkovo a právne odlišných od veci sťažovateľa. Z uvedeného dôvodu preto dovolanie sťažovateľa ako neprípustne odmietol. V rozhodnutí č. k. 5Cdo/266/2007 najvyšší súd uviedol, že „*neexistencia písomnej nájomnej zmluvy sama osebe nespôsobuje jej neplatnosť podľa § 686 ods. 1 Občianskeho zákonníka a tým nezabraňuje vzniku nájmu bytu.*“, a ohľadom namietaného rozhodnutia č. k. 5Cdo/213/2008 uviedol, že „*rozhodnutie rieši situáciu, v rámci ktorej odporkyňa užívala byt len na základe súhlasu prechádzajúceho nájomcu bytu (bez súhlasu prenajímateľa) a teda sa nemohla domnievať, že je nájomníčkou bytu z akéhokolvek titulu a preto nemohlo prísť k uzavretiu nájomnej zmluvy ani konkludentným spôsobom*“.

24. Predovšetkým je to najvyšší súd, ktorý posudzuje prípustnosť dovolania. Ústavný súd do jeho rozhodovacej činnosti vstúpi meritórne, len ak by závery najvyššieho súdu boli ústavnoprávne neobhájiteľné. Zjavne to nie je predmetná vec, v ktorej sa najvyšší súd skutkovo i právne s dovolaním vyrovnal. Ústavný súd nevidel dôvod nekvalifikovať ústavnú sťažnosť aj vo vzťahu k najvyššiemu súdu ako zjavne neopodstatnenú. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s napadnutým rozhodnutím nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti napadnutých rozhodnutí.

25. Keďže ústavný súd vylúčil z ústavnoprávneho prieskumu namietané porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, nevidel dôvod na úplný meritórny prieskum veci ani vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 20 ods. 1 ústavy.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. februára 2022

Peter Straka
predseda senátu